

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IV

Nr. 32

12

AUGUST

1923

În acest număr: O nedreptate de Octavian Goga; Cântec de lebedă, poezie de Camil Petrescu; „Liga Națiunilor“ și minoritățile de Moise Nicoară; Sărutarea de Ion Gorun; Contabilitatea publică de Oct. Prie; Regionaliștii culturali de Alexandru Hodoș; Criza germană de V. N. P.; Între doi stăpâni de M. Rucăreanu; Cronica politică: Combinații de vacanță de Ioan Balint; Gazeta rimată: Retragera la Bădăcini de Micul Zach; Insemnări: Mișcarea fascistă, D. Scotus Viator și România, Adevărul istoric restabilit, Fuga dlui Octavian Goga, Ecouri dela Rășinari, D. Neugeboren nemulțumit, Șantajul „Adevărului“, Revista revistelor.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIAȚA CUZA VODĂ NO. 16

Un exemplar 8 Lei

Țara Noastră

O nedreptate

— Oprirea congresului studențesc —

Nu mă miră câtuș de puțin că fervenții apărători ai „drepturilor omului” nu au nimic de zis. Gazetele lor, care se înduioșează până la lacrimi de câte ori consăngenii dela Jilava refuză friptura sau Goldstein cu bomba dela Senat le strecoară răvașul lui, de astădată sunt în dulce unison cu guvernul, aplaudă măsura draconică ce s'a luat sau tac mulcom și râd în pumni.

Lumea românească însă nu-și vede oglinda ei în presa de bulevard și urmărește cu alte sentimente oprirea congresului studențesc ce se proiectase la Cluj. Oamenii cinstiți, pentru cari problemele naționale nu sunt marfă de vânzare, n'au nici un motiv special de bucurie în fața acestei severități deplasate. Stângenirea libertății de întrunire pe seama tinerimii noastre intelectuale pare ciudată, într'o vreme când răscolind interese foarte puțini patriotice fel de fel de adunări se țin lanț și aruncă lozince subversive în opinia publică. A invoca deci în astfel de împrejurări ideea că studențimea universitară, ieșind din cadrul atribuțiilor ei, ar putea agita societatea cu credințe inoportune, e o justificare comodă lipsită de temei și seriozitate.

Scriu aceste rânduri povățuit de liniște și judecată obiectivă.

Nu fac parte din aceia care turbură bucurios atmosfera senină a băncilor de studiu. Nici odată, nu mi-a trecut prin minte să aprob maniera detestabilă a atâtor demagogi ce-au angajat sufletele plâpânde ale studenților la fluctuații trecătoare de politică curentă. Am văzut totdeauna în *Alma Mater* un lăcaș de adăpost al muncii și-al idealului care planează sus în sferile limpezi ale abstracțiunii. Pe coridoarele universităților, de câte ori m-am strecurat am resimțit un fior venit de departe din înălțimile siderale ale minții pure și-am înțeles pretutindeni că vâltoarea de pe stradă e tot atât de nepotrivită între zidurile lor ca și subt cupola unei biserici. Pentru vremile normale ale unei societăți ordonate mi-am dat seama că sgomotul profan al vieții trebuie oprit la poarta bibliotecilor și că preocupările de-afară sunt

pentru laboratorii elemente turburătoare. Aceste convingeri m'au făcut să detest pornirile ieftine ale tuturor iubitorilor de clamoare studentească și să fiu stăpânit de sfială de câte ori tineri cu tâmpile ferbinți de visuri îmi cer un cuvânt și-un îndemn.

Războiul de ieri, marele pedagog al tuturor, mi-a arătat că la zile de mari sgudui și prefaceri intervin roluri noi și îndatoriri pe care actualitatea le împinge la suprafață. Câmpul de bătaie cu hecatombele lui cerea sângele generos și proaspăt al tinereții, singura cheazășie de putere și de biruință. Continentul coborât în tranșee își scoțea băieții din camera de studiu și-i trimitea la marele examen al morții. Din toate părțile isbucnea adevărul că pentru o operă de sacrificiu și pentru un avânt impetuos spre ideal se cer instinctele, imaginația și nervii de douăzeci de ani. De-aceia un val de tinerețe s'a revărsat peste omenire și în vreme ce batalioanele se înșirau pe linia de foc, sălile universitare deveneau din ce în ce mai tăcute lăsând să se aștearnă praful pe rafturile de cărți. În astfel de clipe, firește, suflarea aprinsă a pătruns și în universitățile românești. Tineretul nostru dela școală cu-o intuiție sigură a sezizat problema de existență a neamului și dela început a fost robit de marea ei. În anii de frământare ai neutralității, când opinia publică trebuia reconfortată pe urma agitațiilor atâtor agenți nemțești care mișunau în toate colțurile la București stropind păcatul cu ploaie de aur, universitatea a fost un focar permanent de ridicare a moralului maselor și de propagandă neobosită pentru desrobirea Ardealului. În această perioadă tulburătoare pe care ne-o reamintim atât de bine cu năvala cumpărătorilor de grâne și de conștiințe românești, pe vremea când foarte mulți viteji postumi ai politicii actuale pipăiau cu mintea găunoasă „și la dreapta și la stânga“, pe când celebrul Günther își compunea lista și rozenthalii aveau mari slăbiciuni pentru mărcă germană, studenții stigmatizau corupția, mișcau toate fibrele societății cu revolta lor nobilă, erau o oază strălucitoare de speranță și ideal... Mulțimea și-atunci ca și astăzi își vedea de treabă, în încrucisarea de mici interese și porniri egoiste rodea metodic microbul dușman, se lansau afaceri, se grămădeau samsari și formidabile consilii de administrație își plimbau ispita lor, scormonind apetitul oamenilor politici. Măinile însă și-atunci ca și astăzi, cu cât erau mai tinere cu atât erau mai curate și în mijlocul unui sgomot de tâg și de care în Bucureștii neutralității la statuia lui Mihai Viteazul veghea totdeauna un mănunchiu de băiețandrii sbuciumați de credință...

În mijlocul acestei învălmășeli din pragul războiului nostru tineretul și cu deosebire studenții dela universități au fost cel mai prețios punct de razim al revendicărilor naționale și puritanismul lor a exercitat asupra lumii dela noi o influență binefăcătoare de redeschitare sufletească. Nu e de mirat deci, dacă în asemenea circumstanțe, toți câți propovăduiau datoria de sânge a României, ne-am apropiat cu drag de tinerii cărturari care ne dădeau și senzația neprihănită a unei siguranțe morale și garanția deplină că jertfa de mâine îi va secera în primele rânduri. Mi-aduc aminte de pildă de tabloul mișcător al con-

gresului studențesc din luna August 1915, la Galați, unde părintele Lucaci împletea fulgere și implora binecuvântarea cerului pentru furtuna dorită de noi. Recitesc astăzi cuvintele ce mi le smulgeau miile de studenți; — „Dragi prieteni, frământați-vă! Scuturați praful cărților și ieșiți la larg! Fiți elementul de purificare morală într'o epocă de materialism rușinos, lăsați bătrânilor să păzească ei comoara înțelepciunii, să fie ei creerul neamului, voi sunteți pumnul acestui popor, care va trebui să lovească odată, dacă nu vrea să moară. Într'o țară în care cumiinții se înmulțesc așa de îngrijitor, faceți-vă voi un titlu de glorie din a asculta bătăile inimii. Numai așa veți avea pentru tâmplele cărunte de mai târziu o rază de lumină și-o justificare superioară“...

Războiul a venit în curând la noi și mulți din băieții care-și hotărâseră atunci viitorul congres la Cluj s'au oprit în drum pe veci în trecătorile munților pe cari le-au botezat cu sânge. Ei au răscumpărat cu oasele lor și slava noastră proaspătă și roadele biruinții.

Pe vremea acestor grele încercări îmi închipuiam că rolul tineretului se va schimba în ziua când pacea va reveni și goarna de luptă va înceta să sune. Câștigând o țară nouă de vastă suprafață, lovită de toate stigmatele străinismului copleșitor, studențimea, îmi ziceam, va trebui să reintre iute și degrabă în bibliotecă, ca să împlinească golurile celor morți și mai ales să dea contribuțiile necesare pentru o civilizație la începuturile ei. Vedeam înființându-se cuiburi noi de cultură în provinciile desrobite, vedeam setea de lumină sbucnind cu patimă după veacuri de apăsare și mă gândeam că în câțiva ani aspectul intelectual al țării va primi o înfățișare schimbată. Așteptările au pornit să se realizeze din primele zile ale păcii. Poporul nostru care-a sângerat în mod neobișnuit pe câmpul de bătaie a priceput pe deaîntregul necesitatea unor largi îndrumări culturale și zeci de mii s'au desprins din umbra satelor să treacă pe băncile universitare. Mai mult! Acești tineri cari veneau din fața morții și-au reluat frumusețea cărțile lor cu liniște și discreție, înțelegându-și pe deplin menirea. Nici un chiot de triumf nu s'a auzit din partea lor, nici o stăruitoare dorință de-a se frământa mai departe în viața publică. Într'o vreme când legionarii cehoslovaci se constituiau într'un partid politic, când tinerii luptători din Italia urzeau firele fascismului și cei din Franța se agitau în mișcări similare, studențimea noastră din primii ani de după război a fost stăpânită numai de calmul problemelor profesionale...

În acest timp însă, societatea și mai ales cercurile conducătoare au pierdut aproape cu totul din vedere cele mai elementare interese ale generației intelectuale de mâine. Idealismul cetelor de tineri smulși în mare parte din ograda săracă a țăranilor năpăstuiți s'a lovit de realitatea aspră a prezentului. Copleșiți de mizerie, de obicei lipsiți de ocrotirea statului, ei s'au văzut în lupta grea a vieții orfani și fără sprijin. Deodată cu părăsirea lor lumea dimprejur a început să uite repede morala austeră a tranșeelor și toate lozincele luptei de ieri. S'au ivit tot mai dese fenomene de destrămare a credinței, micii negustori de toate nuanțele au năpădit arena, atmosfera s'a trivializat și însăși ideea națională a început să sufere dureroase eclipse. La toate

acestea s'a adăugat năvala străinilor ieșiți ca din pământ din toate colțurile și înfipti și la universități, bogați, rumeni și îndrăzneți, înarmați cu toate avantajile adăpostului de ieri și cu multele subterfugii ale inconștienței noastre de astăzi.

În fața acestor situații tot mai înrăutățite instinctul tineretului cu orientarea lui fină și sigură a început să simtă primejdia. Reacțiunea s'a pornit, ca un val țîșnit din inima tuturor și-a coprîns degrabă miile de studenți. Ei au înțeles că nu sunt vremuri normale încă și că rolul lor de asanatori ai societății devine din nou actual. Ca și pe vremea neutralității politice de ieri, în neutralitatea morală de azi tineretul curat sa agită și-și strigă revolta. E o mare copilărie și-o crasă ignoranță să se caute instigatori atunci când avem în față protestarea unanimă a unei generații întregi. Sunt ca și „copiii“ din romanul lui Turgenieff, ca și mișcările Germaniei tinere de pe vremea lui Fichte, scoase la suprafață de cauze multiple și încetate numai atunci când obiectivul lor a fost atins. De-aceia agitația lor a tăiat unde tot mai largi mărindu-și proporțiile. Că s'au lăsat prinși de exagerări uneori, că unele din lozincele ce-au lansat sunt discutabile, altele fără temei, e adevărat; în fond însă protestarea lor se brodează pe principiul demnității naționale și-al curățeniei de suflet atât de necesare și tot mai nesocotite în zilele din urmă.

Iată de ce guvernul a făcut un act de mare nedreptate și de completă nepricepere, când cu-o simplă măsură de poliție a lovit pătura cea mai onestă în năzuințele ei, într'o vreme când atâția nebuni sunt îngăduiți să urle, pela toate răspântiile și-atâți amnestiați ai curților marțiale își plimbă slobozi zgomotoasa lor impertinență...

Că se bucură rozenthalii și honigmanii nu mă mir, fiindcă negoațele lor sunt strivite de oprobriu la aceste suflete cînstite, — dar mulțimea românească a înregistrat cu răceală brutalitatea.

Întru cât mă privește, cu cât mai adânc caut să cântăresc stările de azi cu atît mai mult văd că societatea noastră lipsită de disciplina gândirii și sgduită adese de penibile perturbații morale, nu are decît să câștige pe urma corectivului de care o împărtășește mișcarea studenților universitari.

De-aceia nu pot decît să repet în situația actuală cuvintele rostite odinioară:

— „Tinerimea e resortul însuflețirii unui neam: termometrul spiritului de jertfă a societății. Zile ca cele de astăzi trebuie să-i arate înălțimea morală. Înțelepciunea politică, cumpătul diplomatic, tergiversările de culise și alte vorbe mari din camera de vechituri a neputinței, nu se cunosc încă la acești iluminați cu ochi aprinși. Odată și odată, ei le vor primi deodată cu reumatismele, dar până atunci singele trebuie să fiarbă și credința să-și ceară drepturile ei“.

„Frământați-vă, deci, dragi prieteni!“

„Deasupra sbuciumului vostru văd cum planează fiorul istoric al atâtor generații de tineri cari au visat ca și voi căutând leac pentru durerile altora“.

OCTAVIAN GOGA

Cântec de lebadă

Ne-am împăcat din nou...
Și privirile noastre-au oboșit
De darul târziului ecou,
De noua și calda svârcolire luminoasă.

Stăm culcați în iarba proaspătă și grasă,
La marginea pădurii,
Și privim tăcuți, printre ultimii copaci,
Apusul soarelui.

De fapt totul privește-acum spre soare.

Căci printre trunchiurile umede și negre,
Astrul care moare,
Cântă (cum poate)
Iluminând cu sânge și aur
Dealuri verzi,
Pădurile și cerul albastru:
Un cântec fantastic de lebadă.

Oh! Rochia ta albă de muselin
E prea ușoară,
Pentru trupul modelat și plin
Pentru sufletele noastre împovărate.

Cântecul de lebedă
(Printre copacii negrii)
A încetat.
Și-acum astrul,
Un cadavru roșu, rotund,
Cade.

E târziu.
Pădurile au devenit aproape albastre...
S'a făcut răcoare.

De-acum se va stinge și ce a întârziat în privirile noastre.

Neliniștea coboară fremătând în amândoi
Sufletele tremură ca apele seara.
Crește din lăuntru un surâs de moarte:
Cine se va ridica — cel dintâi — dintre noi?

CAMIL PETRESCU

„Liga Națiunilor“ și minoritățile

— In jurul unei vizite recente —

Călătoria prin Ardeal a celor trei delegați ai „Ligei Națiunilor“, cari ne-au cercetat deunăzi, a dat naștere multor comentarii în presă. Printre acestea, am văzut făcându-și loc, tot mai insistent, o grosolană confuzie. Ar fi fost vorba, adică, despre o anchetă în toată regula la fața locului, probabil rezultatul plângerilor proprietarii maghiari sau un ecou al broșurei „La lutte contre l' absolutisme en Roumanie“ tipărită de către conducătorii partidului național, — și de pe urma ei „Liga Națiunilor“ ar avea să se dumirească acum asupra tratamentului la care sunt supuse minoritățile, etnice și politice, din România întregită. Am văzut așa dar și de-o parte și de alta framântându-se câteva zile de-arândul o sumă de imputări și o legiune de speranțe. Un ziar românesc a aruncat de pildă dlui Șextil Pușcariu, unul dintre foștii noștri delegații la „Liga Națiunilor“, învinuirea de dezertare dela datorie, distinsul profesor universitar uitând să participe la o atât de importantă anchetă. Iar ziarele ungurești au ținut mereu încordată atenția cetitorilor lor îngroșând cu dinadinsul fiecare mișcare înregistrată în jurul unor oaspeți atât de prețioși.

Adevărul este cu desăvârșire altul și scopul vizitei cu care am fost onorați trebuie căutat în altă parte. Mai întâi, e prea lesne de înțeles că România n'ar fi putut să admită un astfel de control, prin ochelari de excursionist, exercitat asupra politicei ei față de minorități. Ori câte răsrângeri în afară ar avea mulțumirile acestora, oricâte apeluri s'ar mai adresa către „Liga Națiunilor“, nici un guvern român n'ar consimți să primească un asemenea jicnitor amestec în treburile noastre interne. Dar, nici n'a fost vorba de așa ceva. Cei trei delegați ai „Ligei Națiunilor“ n'au descins printre noi ca o comisiune de judecată, n'au chemat în jurul lor pe suplicanți cerându-le dovezi, n'au ascultat martori, n'au studiat dosare și n'au încheiat procese verbale tainice, cari să conțină germenele unei sentințe viitoare. N'a fost nevoie specială, prin urmare, nici de reprezentantul României ca să dea lămuriri, să producă probe și să organizeze cum s'ar zice, apărarea împotriva obiecțiunilor ce s'ar ridica. Neavând nicio însărcinare oficială cu misiunea de a raporta „Ligei Națiunilor“ despre chestiu-

nile minoritare, — cum a scris ziarul „Az Ujság“ din Cluj, — dnii Hoden, Ascarotte și Colban n'au întrepris altceva, decât un scurt popas prin câteva orașe ardelenne, dorind să cunoască mai bine stările dela noi.

Iată pentruce, totul s'a redus la o agreabilă vizită, foarte instructivă fără îndoială pentru distinșii oaspeți, dar consecința ei nu va fi, cum s'a crezut și s'a afirmat, un raport înaintat pe masa platonului Tribunal al popoarelor.

* * *

Confuzia cu pricina s'a născut însă și din altă parte, nu numai dintr'o insuficiență a aparatului informativ al presei noastre. Întreg rostul „Ligei Națiunilor“, în foarte multe locuri, e greșit înțeles. În special minoritățile de pretutindeni își închipuie că „Liga Națiunilor“, despre care pomenesc atât de des, îndeplinește rolul unui for de judecată, chemat să reguleze raporturile dintre stat și minoritățile respective, păzind interesele celor din urmă și impunând într'un cadru de obligațiuni internaționale hotărârile sale de primă și ultimă instanță.

Această concepție despre atribuțiile „Ligei Națiunilor“ a dus și pe latifundiarii maghiari la Geneva, protestând împotriva exproprierii moșiilor lor din Ardeal. Conte Apponyi, care le-a fost acolo avocat, nădăjduia să obțină o sentință favorabilă tezei sale, în puterea căreia România să fie obligată să restituie foștilor lor proprietari, pământurile împărțite țăranilor. „Liga Națiunilor“ a ascultat pledoariile contelui Apponyi, dar nu s'a gândit niciun moment să dea sentința care i s'a cerut, ci s'a mărginit să ia asupra-și rolul de amicală mediatoare pentru aplanarea neînțelegerii. Nici nu se putea altfel. Căci „Liga Națiunilor“ reprezintă numai această tendință de a oferi un teren neutru pentru înlăturarea tuturor neînțelegerilor pricinuite de situația minorităților.

Dorința de a păzi actuala orânduire a stărilor din Europa nu e împărțită, în chip firesc, de cei învinși. Popoarele învingătoare însă, cași cele neutre, urmărite de spectrul unei viitoare conflagrațiuni, și-au întemeiat toată politica lor de pace pe consolidarea definitivă a granițelor actuale dintre țări. Nimic nu pare mai firesc deci, decât grija, neconținut manifestată, față de orice împrejurare care ar putea să constituie un nou motiv de conflict între state. Problema minorităților se înfățișează, desigur, ca unul din cele mai puternice surse de neliniște europeană, și aspectele ei sunt cu atât mai îngrijitoare cu cât unele din aceste fărâme de naționalități cred că pot să-și îndrepte privirile spre țara lor de origine. „Liga Națiunilor“ și-a luat asupra ei tocmai această sarcină, de a anihila tendințele iredentiste și de a canaliza în făgașul unor intervenții mijlocitoare încercările minorităților de a găsi un sprijin dincolo de hotare. În acest chip e privită, se înțelege și situația minorității maghiare din România. Sunt și aici speranțe cari se apleacă să asculte cuvântul venit dela Budapesta, și sunt apoi îndemnuri de rezistență, care vin de dincolo de Tisa. Legătura aceasta, care încearcă să se înoade turburătoare pe deasupra hotarelor, „Liga

Națiunilor“ urmărește s'o înlocuiască printr'o alta mai normală, care asigură limpezirea raporturilor dintre stat și minorități, prin intermediul unei cuprinzătoare asociațiuni internaționale.

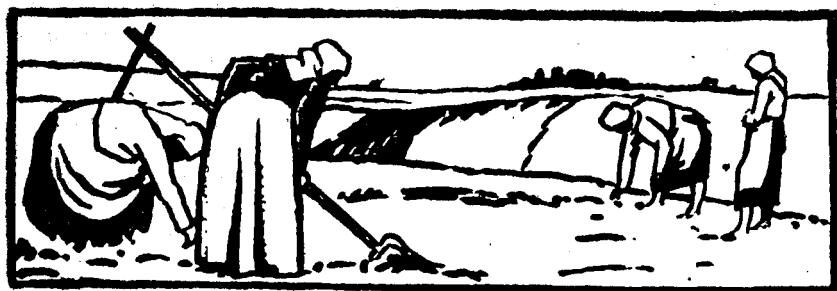
* * *

Nefiind „Liga Națiunilor“ o supremă instanță de judecată, zadarnic așteaptă unii sentințele ei, și în mod necugetat vor alții să ne treacă pe dinainte perspectiva unor descinderi cercetătoare. Problema minorităților rămâne și mai departe o problemă internă a fiecărui stat, în cuprinsul căruia vechile orânduiri politice au înglobat frânturi de neamuri străine. Amestecul din afară ar fi o evidentă știrbire a suveranității naționale. Controlul, o umilință pe care nimeni n'ar putea s'o accepte. Incercarea de a impune soluții, o hotărîre fără sancțiuni.

Cei trei delegați ai „Ligei Națiunilor“, cari au întreprins de curând un scurt înconjur în Ardeal n'au venit prin urmare, nici să ancheteze și nici să raporteze; ei nu puteau să aibă o asemenea misiune, de vreme ce însăși „Liga Națiunilor“, ai cărei funcționari sunt, urmărește cu totul altă țință decât aceea care i se atribuie. Știm că există o concepție, de origine foarte proaspătă, a apelului la străinătate. Am văzut-o apărând chiar în frământările dintre partidele noastre politice. Am surprins-o până și în anumite revendicări, de natură cu totul personală, a unor înalte fețe bisericesti din clerul românesc.

Nu e de mirare, că minoritățile dela noi o iau cu mult înainte pe acest drum, pomenind despre „Liga Națiunilor“ ca despre o împărțitoare providențială a dreptății și intrând într'o febrilă agitație ori de câte ori un foarte simpatic publicist olandez sau spaniol se află în trecere spre Halmei. Toată frământarea aceasta este însă inutilă. Legăturile noastre cu minoritățile tot aci, între noi, se vor lămurii. Iar sinceritatea acestor legături va fi cu atât mai evidentă, cu cât ochii concetățenilor de altă naționalitate se vor îndrepta mai rar în afară și cu cât urechea lor va asculta mai puțin sugestiunile unor planuri de revanșă.

MOISE NICOARĂ

Sărutarea

Asista-vom oare la moartea sărutării?...

De când știința a descoperit că o mulțime de boale, și dintre cele mai primejdioase, se datoresc unor organisme microscopice, a căror transmitere dela om la om se poate face în cele mai variate chipuri și pe cele mai variate căi (ca să nu zicem a-variate, ar adăoga numai decât un calamburgiu) prin aer sau prin apă, prin muște sau țânțari, prin rufărie sau îmbrăcăminte, prin praf sau prin alune prăjite, prin nuci noi sau prin pastramă veche, — dar mai ales prin atingere directă, — de atunci au ieșit la iveală și o sumedenie de noi reguli și sfaturi igienice, dintre cari pentru unele se fac adevărate campanii sau cruciade în toată forma. Toate acestea ca să ne ferim de dușmanul invizibil, căci dacă odată a pus stăpânire pe noi, atunci lupta împotriva lui e tot așa de grea astăzi ca și mai mult, — și consolația poate să rămână mai mult numai atâta, că pe când odinioară lumea murea și nu știa de ce, acuma în sfârșit își poate cunoaște cauza și explicația morții.

Așa dară: să ne desinfectăm hainele, mâinile, gura. Să ne vaccinăm. Să nu dăm mâna cu suspecti. Să evităm aglomerațiile. În sfârșit, acum în urmă, — să nu mai sărutăm!

Toate ca toate. Dar eu cred că acela care mai întâi a venit să adauge și acest din urmă percept igienic la șirul lor destul de lung și până atuncea, trebuie să fi fost un om cam puțin expus la primejdia de a fi contaminat din partea cuiva pe o astfel de cale, — trebuie să fi fost un... om urât.

Astfel, orbii vor găsi întotdeauna inconveniente lumini, surzii vor fi contra muzicii și babele contra amorului, — dar în toate aceste manifestații ori cine va putea bănuși ori când, și adesea va putea recunoaște regretul, — și apoi, bine înțeles, nițeluș și invidia.

Să nu mai sărutăm! — Ușor de zis pentru aceia la ale căror sărutări nimeni nu râvnește și cari, dânsii, în zadar ar râvni la sărutările altora...

Dar greu, cu neputință, să ceri o astfel de renunțare, o astfel de resemnare frumuseților și tinereții exuberând, sau chiar unor duiosii părintești sau frățești, sau filiale... Niciodată acestea nu vor fi ascultătoare unei asemenea opreliști, cu oricâtă sprietură ar impresura-o excesivii igienisti.

A zis un mare scriitor satiric că *râsul* este propriu omului, alte ființe necunoscându-l. S'ar putea adăoga și fără nici o satiră, că proprie omului, și numai lui, este și *sărutarea*. De unde o fi venind ea, cine l'a învățat sau ce l'a îndemnat pe om la o astfel de manifestare a prea-plinului sentimentelor sale de iubire, sau și de venerațiune, în care în definitiv intră ca temelie iarăș iubirea, — aceasta e o întrebare fără desiegare. Dar evident trebuie să fie pentru oricine că, a lua omului sărutarea, ar fi a-i reduce ceva din însăși ființa lui sufletească, — ar fi tot atât, sau poate și mai mult, ca de pildă dacă i-ai lua râsul, sau plânsul.

Mai mult, căci în nici una din manifestările exterioare ale sentimentelor omenști nu este în acelaș timp mai mult simbol, ca în sărutare. Este o îmbrățișare a buzelor, care par'că vrea să cuprindă însuși sufletul și să-l strângă, — este imaginea inimelor ce se ating și se încleștează împreună.

Ei da, e adevărat că se și profanează uneori acest simbol ce ar trebui să rămână pururea sfânt, ca o slujbă divină ce nu se rostește orișicând și pe toate cărările. — Efectul unei profanări mi-l face în deosebi obiceiul prea întins la noi, la orașeni, ca la orișice ocazie de nimica, bărbații între dânșii să se pupe în bot. Dacă unul a fost două săptămâni în vilegiatură la Periș și s'a întors în Capitală, sau dacă vine dela Paris sau din o plimbare la Capul Nord, indiferent: îl vezi reprezentându-se ca un apucat, la oameni nebănuitori, de pe stradă, de prin cafenele — cunoștințele lui, bineînțele, — și una-două *țoc-țoc...* E desgustător.

Tot așa, mania de a săruta copiii e hotărât de osândit, — și nu numai din considerații igienice. Nu poate să fie un copilăș nițel mai curățel, fără ca toți unchii, mătușile și chiar persoane cu totul străine să nu se arunce asupra lui: — „Ce copil drăguț!“ — și dă-i, și linge-l, și pe un obraz și pe altul... Spre a feri pe aceste victime nevinovate de atâtea manifestări de dragoste intempestivă, s'a propus ca pe panglicele pălăriilor sau bonetelor copiilor să se tipărească cu litere de foc inscripția: „Nu mă sărutați!“ Injoncțiunea ar avea poate și o mică nuanță de caraghioslăc... Dar eu, dac'aș fi copil și aș avea o astfel de șapcă, n'aș saluta Doamne ferește slujeniile, ori cât de respectabile sau venerabile, însă dac'aș întâlni o față simpatică, drăguță, tot nu m'ar lăsa inima să o sfidez cu inscripția de pe panglică, ci mi-aș scoate grabnic șapca până la pământ, — sau cel puțin aș saluta militărește așa, ca să ascund cu două degete primele două cuvintele ale inscripției.

Nu trebuie să fim risipitori cu lucrurile cari ținem să aibă preț; — acesta este un precept de când e lumea, și pe care trebuie să-l aplicăm și când e vorba de sărutare. Dar cât pentru suprimarea ei?

să ne ierte microbii; ori cât ei ne vor putea omori pe noi, sau rudele, sau prietenii noștri, — sărutarea însă nu o vor putea ucide; — un microb de o astfel de virulență nu s'a născut încă, și nici nu se va naște, de cât atunci când, mai întâiu, va fi murit iubirea. — Iubirea însă nu moare.

Dacă e vorba de desființare, da, am mai înțelege și am dori chiar să se desființeze sărutarea ipocrită, sărutarea tocmită a bocitoarelor sau bocitorilor, ori sărutarea aceea căreia luda cel fără de lege i-a dat numele lui blestemat... Dar, vai! nici acestea nu se vor putea desființa, căci tot ce este bun înalt și sublim pe lumea aceasta, se plătește și cu puțința, de toată clipa, a contrafacerii.

Vom rămânea cu sărutarea, sau sărutarea va rămânea cu noi. Și aceasta cu toate că vom ști bine — nu era nevoie, pentru a ne convinge, de atâta lux de dovezi câte se zice că ar fi grămădit în această privință faimosul doctor Dührsen din Hamburg — vom ști bine că foarte cu adevărat prin sărutare se pot transmite tot felul de microbi și în lipsa altora, în tot cazul microbii... dragostei, poate nu cei mai puțin primejdioși.

Vom brava pericolul cu toții; nu de geaba atâția poeți au oferit de atâtea ori însăși viața lor jertfă în schimbul unei sărutări a iubitei! De la cei mai talentați și inspirați, dela genii până la cârpaei — toți, toți au cântat sărutarea. Au cântat-o anticii, medievalii și modernii, — compozitorii muzicali din toate timpurile au îmbrăcat cuvintele de foc în melodii sublime, — artiștii pictori și sculptori au idealizat-o în linii, în culori sau în marmoră... Nemuritoare!

Și inspirația cea mai înaltă, ca și naivitatea cea mai adorabilă, în definitiv au ajuns la aceeași încheiere popularizată prin „micul Dor al inimei“ cu faimoasele versuri prost cioplite dar bine simțite:

*Aș vrea o sărutare,
Ș'apoi să mor, să mor!...*

— Gluma la o parte. De boale sau de istovire, va pieri odată lumea întreagă, — și va pieri dimpreună cu microbii. Dar dacă, undeva, va fi să mai supravețuiască ceva din amintirea vieții acesteia pământești și omenești, — va fi, de sigur sărutarea care va pluti peste toate... Ea va fi cea din urmă care-și va lua sborul, dintre toate po-doabele sufletului omnesc, — și va trăi mai departe, acolo, în pulbera de stele...

ION GORUN

Contabilitatea publică

A fost odată o vreme când angajații publici își primiau lefurile lor la zi întâi a fiecărei luni. Aceasta se făcea cu o precizie, care n'a dat nici o singură dată greș, nici chiar pe vremea viforoasă dela sfârșitul anului 1918, când revoluția bântuia dela un cap al Transilvaniei la celălalt. N'am încercat pe atunci, să deslușim secretul unei asemenea precizii, fiindcă nu am fost niciodată ispitiți de gândul că vom experimenta și laturea cealaltă: când o să vină zi întâi, dar n'or să vină plățile.

Cu atât mai nedumeriți am fost, când într'o bună zi ni se spunea: Intreagă administrația financiară din Transilvania este învechită și nu corespunde nici cerințelor celor mai elementare, iar contabilitatea publică greșește chiar împotriva principiului care stă la baza acestei contabilități, și care se cuprinde în cuvintele: Statul e singurul încasator și singurul plătitor.

Cei cari ascultau propaganda aceasta pentru o nouă contabilitate de stat, nu puteau să nu primească cu satisfacție principiul de mai sus. Unii își făceau chiar iluzii și apreciau situația în legătură cu înstăpânirea unui nou principiu de dreptate socială pe aceste plaiuri și se gândeau la o repartizare mai proporționată și mai echitabilă a bunurilor publice, alții cari au gemut aici sub povara atâtor dări speciale, ale aruncurilor comunale și județene, cari de multe ori nu erau în nici-o proporție cu capacitatea contribuabilului de a plăti, credeau că s'a sfârșit cu timpurile când vedeau comune înzestrate cu averi infinite de păduri și pământuri, iar alături de aceste, zăceau satele românești împlinindu-și nevoile din punga cetățenilor. Credeau atunci oamenii că o să vină statul, care încasează dela toți, și va repartiza după buna dreptate pentru toți, fără ca această repartizare să apese prea mult umerii unora, iar pe alții să-i scutească de orice jertfă.

Dar principiul ca orice principiu, exprimă întotdeauna numai maximul de aspirațiuni și dorinți înspre bine. Altcum e însă principiul când îl pui în aplicare. Să luăm de pildă școlile statului. Alegem

exemplul acesta, fiindcă zicând: școala statului, vizăm pe proprietarul ei, care este statul, și care în calitatea aceasta are față de școala sa o seamă de îndatoriri. După vechiul principiu întreținerea acestor școli privia exclusiv pe stat. Fiecare școală își făcea la timp proiectul de cheltueli și venituri, care censurat și verificat se introducea în bugetul general al statului, urmând ca după formalitățile prescrise, să servească la întreținerea școlii pe timpul anului bugetar.

Astăzi situația s'a schimbat. Statul suportă cheltuelile personale ale corpului didactic, iar cheltuelile materiale, — încălzit, luminat, reparat, aranjament, curățit, — cad în sarcina băeților de școală. În punctul acesta statul contribuie cu câte un mic ajutor, care corăspunde la proporții de circa 10% din totalul trebuințelor. Astfel, dacă o școală are nevoie de 200 mii lei pentru cheltueli și materiale, statul ofere generos 20 mii lei, lăsând restul în sarcina eforturilor școlare, cari să-l stoarcă de unde vor putea.

Și cum aceste eforturi sunt compuse din părinții elevilor, aceștia se fac Juntre-punte, ca să scoată cele 180 mii cari lipsesc, ca nu cumva școala din lipsă de foc sau aranjament să stagneze, iar copiii lor să-și piardă anul în pustiu.

Efortia statorește deci banii școlii la o sumă, pe care azi mâine numai preferenții îmbogățiți de războiu o vor putea plăti. Această sumă variază după ținut, și suma de 1000 lei este poate cea mai modestă care se cere băiatului la școală. În afară de aceste sume, se mai pun adevărate impozite, statorite după capabilitatea părinților, cari opt ani de zile cât ține liceul, stau sub povara lor.

În fața acestor invazii de mâini întinse, cum vor mai putea răzbi: bietul funcționar, micul meseriaș, țaranul, să contribuie la școala de băeți și la cea de fete, la liceu, la școala normală sau școala profesională, unde își au copiii respirați? Și cum n'o să rămână acasă rând pe rând băeții buni, dar săraci, cari dacă cu mari eforturi au suportat povara aceasta de contribuții un an doi, la al treilea simte cum sucombă părinții sub sarcina uriașe?

În fața acestei situații mă întreb cum stăm cu principiul singurului incasator și a singurului plătitor, care ar fi să fie statul? În cazul de față mai este un incasator, mai strașnic decât statul, dar fără nici o responsabilitate. Căci efortia școlară nu are nici o responsabilitate. Dacă însă comuna, din lipsa de orice venit n'ar putea să ofere nici lemne și nici mobilier, iar părinții elevilor s'ar vedea puși în imposibilitate de a întreține singuri școala, cine ar răspunde pentru o eventuală închidere a aceleia? Vechiul sistem admitea în cazuri a-na loge impunerea unei contribuții generale, pe toți locuitorii din comună, indiferent dacă au copii la școală sau nu. „Singurul incasator“ de astăzi face tot așa, dar la plată lasă cea mai mare parte în sarcina părinților cu copii de școală. Unde este echitatea în procedura aceasta? Și cum o să se susțină astfel școala și propaganda culturală tocmai în ținuturile cari o reclamă mai mult?

Vor fi comune, cari vor putea suporta și impozitul acesta special, fiindcă nu-l vor acoperi din contribuție publică, ci din veniturile

ce le au din averile lor imobiliare. Dar comunele românești, cari n'au altceva decât banul din buzunarul contribuabilului, pe care eforturile cearcă să'l scoată cu toate mijloacele, sunt în punctul acesta nedreptățite. Și dacă cultura și școalele sunt cele mai mari binefaceri a omenimei, schimbul ce i se cere omului pentru el face ca să sature pe creștini de astfel de binefaceri.

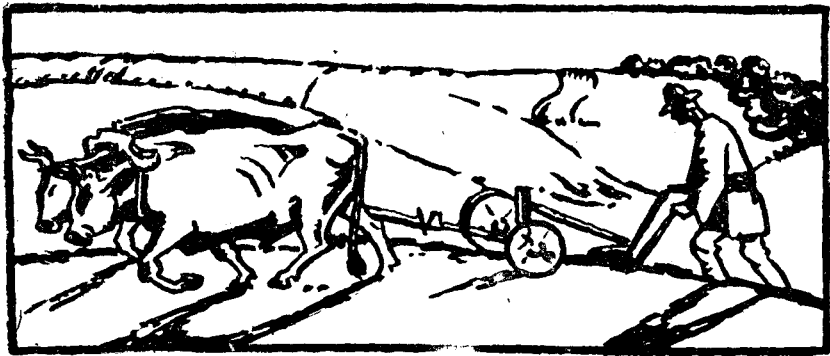
Statul, care are așa frumoase principii de administrație, care în-casează singur pentru ca tot singur să plătească după o dreaptă repartizare și în măsura nevoilor culturale a cetățenilor, altcum apreciază înălțimea ideii de unde se spun aceste învățături, și altcum este realitatea, cruda realitate, care le dă ființă. Iar când statul aplică rău un principiu, părinții copiilor de școală sunt cei ce plătesc în bani, în colecte, în contribuții aceste deraieri dela principiu.

Ce să mai zicem de comunele, cari nu au nici un venit pentru întreținerea școalelor și cărora astfel li se închide orice perspectivă de avânt? Adevărat, că vechea contabilitate de stat atât de invinuită, mai avea și păcatul de a fi descentralizată, în schimb însă a știut asigura existența la tot ce vedeți că este, ba a asigurat și avântul, care astăzi nu mai este.

Nu știu unde poate fi greșala? În sistem, sau în oameni? Dar undeva este, căci principiul e bun. Nu ar strica dacă cei chemați, ar căuta puțin cauzele acestei insuficiențe. Aceasta fiindcă suntem în anul al patrulea de viață normală, când bunul simț repugnă orice sistem care, față de trecut, ar însemna un regres.

OCTAVIAN PRIE

Regionaliștii culturali

— In jurul alegerilor dela „Asociație” —

Convorbirea am auzit-o deunăzi, la un colț de gară, între două trenuri... Un cunoscut scandalagiu de profesie al partidului național primea, se vede, ordine urgente dela unul din numeroșii frunțași ai comitetului executiv dela Cluj. Atent și grav, agentul cu pricina asculta cu supunere instrucțiunile, cărora „șeful” se trudea să le dea o formulă cât mai lămurită. Am crezut, cum ar fi crezut oricine, că e vorba de o nouă alegere parțială, în vederea căreia se luau toate măsurile strategice, dictate de specjala practică electorală. Cuvintele răzlețe cari ajungeau până la mine: „alegere”, „interesele partidului”, „să veniți cu toții la vot” — îmi întăreau prima impresie. Așteptam numai, ca o confirmare, gestul clasic al patronului care duce încet mâna în buzunarul dinăuntru al hainei și apoi pe acela, tot atât de consacrat, al întreținutului care primește, discret, o palpabilă infuziune de curaj cetățenesc. Scena s'a desfășurat după program, dar când cei doi distinși oameni politici erau pe punctul de a se despărți, am constatat că diagnosticul fusese greșit. Nu era la orizont nicio alegere parțială. Conciliabulul avusese alt scop. O altă alegere preocupă pe fericiții noștri adversari: e alegerea de președinte al „Asociației” din Sibiu. Forțele combative ale partidului nu se mai mobilizează de data aceasta în folosul politiceii, ci în folosul culturii. Oamenii dlui Iuliu Maniu opresc trecătorii pe stradă, se așează la mesele consumatorilor prin restaurante, asaltează lumea prin vagoane, fac vizite de politețe la domiciliu, scriu lungi scrisori călduroase, implorând pe toți prietenii și pe toți partizanii să vină la adunarea generală a „Asociației”: — „La 28 August la Timișoara, și să nu cumva să lipsească cineva”!

întreg arsenalul luptelor decisive a fost răscolit, cuvinte de ordine și porunci scurte circulă dela om la om printre cei o sută ai celebrului sinedriu, și fruntașii au îmbrăcat uniforma de campanie...

Pentru ce atât deranj, și pentru ce atâtea emoții? Cultura română e în pericol? Se va petrece, la Timișoara, un mare eveniment național? E într'adevăr, cu acest prilej, existența partidului amenințată? Trece țara printr'un moment de grea cumpănă?

* * *

Nimic din toate acestea. Ilustrele figuri ale atacurilor cu gaze asfixiante, triștii eroi ai „tiribombelor“ din sala „Dacia“, și asurzitorii specialiști ai încăerărilor din jurul urnelor, toți au sărit la glasul de trâmbiță al disciplinei de partid ca să salveze candidatura d-lui Vasile Goldiș la prezidenția „Asociației pentru cultura poporului român“, a cărei adunare generală se va ține la Timișoara, la sfârșitul lunei acesteia, în ziua de sfânta Maria. Atâta grije pentru triumful candidatului scos din pălărie la clubul „Majestic“ e cu adevărat emoționantă. Solidaritatea a mers atât de departe, încât chiar o personalitate de talia d-lui Sextil Pușcariu, care e într'adevăr unul din cei mai străluciți slujitori ai scrisului românesc și care n'a făcut niciodată politică de partid, s'a pomenit atacat cu violență de „Patria“ părintelui Agârbiceanu (scriitor român și el, după cum se știe) numai pentru îndrăsneala pe care cineva a avut-o, — mi se pare d. Vasile Bogrea, — de a-i propune candidatura pentru prezidenția „Asociației“.

Anul trecut, ne aducem aminte cum s'au petrecut lucrurile. O seamă de intelectuali ardeleni, dintre cei puțini cari n'au nevoie de consacrarea d-lui Romul Boilă pentru a merita acest titlu, au crezut de data aceasta că personalitatea cea mai chemată să ia în mâinile sale destinele „Asociației“, pentru a-i da o infuzie de viață nouă și pentru a o introduce în cercuri cât mai largi, — era d. Nicolae Iorga. Ideea fusese lansată de aici, din paginile „Țării Noastre“ și găsise foarte mulți susținători acolo la Sibiu, cu prilejul adunării generale. Conducătorii partidului național n'au isbutit să vadă însă în candidatura d-lui Nicolae Iorga decât o „întrigă a d-lui Octavian Goga“, deși toată lumea știa că nicio legătură de acest fel nu exista, și nu există, între directorul acestei reviste și fostul președinte al Camerei de pe vremea guvernului Vaida; și lupta s'a încins cu liniștită siguranță de sine de-o parte, cu trivială vociferare de partea cealaltă. Cetele de zurbagii, în frunte cu celebrul dr. Aurel Dobrescu, această necontestată bijuterie a literaturii pentru slujnici gesticulau amenințătoare, ca în zilele de ordinară agitație în jurul localurilor de vot, stafete circulau misterioase, în pas alergător, pumni se ridicau amenințători și lași în aer, și se făcuse o zarvă mare în jurul lozincei: „cu niciun preț să nu cadă Goldiș!“

Pentru ce „să nu cadă Goldiș“ cu niciun preț, față de dl Nicolae Iorga, n'ar fi reușit să explice nimeni. Poate ca o mângâiere pentru cealaltă întrecere, dela prezidenția Camerei, unde dl Vasile Goldiș fusese biruit. Poate pentru meritele naționale ale fostului profesor dela

liceul din Braşov, autorul unui admirabil manual de istorie în care Mihai-Viteazul e zugrăvit ca un tâlhar, pângăritor al sfântului pământ unguresc al Ardealului. Poate pentru extraordinarele servicii sufleteşti pe cari amicul dlui Al. Constantinescu le-a adus ţării în calitate sa de membru în consiliul de administraţie al „Băncei româneşti“. Poate pentru toate aceste trei motive laolaltă...

Căderea dlui Vasile Goldiș, prezentată atunci, în chip stupid, de amicii săi ca o înfrângere a demnităţii provinciale ardelenesti, n'a fost evitată decât prin intervenţia dlui Iuliu Maniu. Şeful partidului naţional, cu rarile sale calităţi de hotărâre şi energie, are totdeauna soluţia care împacă repede, soluţia minunată şi simplă, soluţia la care nu se gândeşte nimeni. În semn de doliu pentru Andrei Bărseanu (în amintirea căruia probabil, garda părintelui Man din Gherla urlase o zi întreagă, pe chestie de regulament) alegerea s'a amânat cu un an. Destinele „Asociaţiei“ au rămas în mâinile sigure şi pricepute ale dlui dr. Octavian Rusu, avocatul băncei „Albina“ din Sibiu...

Iată însă, că anul de înteregn a trecut, şi suntem din nou în preajma adunării generale a „Asociaţiei“. Dl Vasile Goldiș are, se înţelege, tot atâtea titluri pentru a ocupa demnitatea de preşedinte al bătrânei societăţi culturale, câte avea şi anul trecut. Prin urmare, partidul naţional îşi strânge din nou mercenarii şi porneşte să vânceze un mic „succes“ local pentru biata firmă, bătută de atâtea vânturi rele. E, după cât se pare, o concepţie strâmbă, care priveşte orice eveniment prin prisma intereselor de tarabă şi care s'a înstăpânit aproape pe toată suprafaţa partidului naţional. Regionaliştii din politică, dezinteresându-se de curentele de gândire din restul ţării şi refuzând o colaborare sinceră cu propriii lor fraţi din alte ţinuturi, sunt regionalişti şi pe terenul cultural, unde unitatea de simţire şi de năzuinţi nu mai e o formulă rece şi practică ci un principiu fundamental de viaţă, cald şi viu în inimile tuturor. Totuș, adunate de curând la sfat în Sibiu, în îngustimea lor de spirit celebrităţile locale, au fost în stare să găsească, amintindu-și de candidatura de anul trecut a dlui N. Iorga, inteligenta interjecţie retrospectivă: „Au vrut să ne ia Asociația!“ Înţelegeţi cum devine cazul: dl N. Iorga nu mai era, de data acesta, decât infamul „regăţean“ pornit pe pricopseală dincoace de Turnu-Roșu, venit să uzurpe vechile, imprescriptibilele drepturi, ale incomparabilului titan al culturii române: dl Vasile Goldiș.

* * *

Ne așteptam ca partidul național să repete jocul de-acum un an. Când scriem aceste rânduri, nu cunoaștem încă numele celor, cari vor primi să-și pună în cumpănă meritele lor cu ale dlui Vasile Goldiș. Noi nu opunem aici nici o candidatură de partid; nici chiar pe aceea a dlui Octavian Goga, despre care scrie foarte bine informatul nostru confrate, d. N. Sloimzohn dela „Lupta“. În orice caz, credem și acum cași anul trecut, că „Asociația“ din Sibiu are alt rost decât acela al unei trambuline politice, și că acest venerabil așezământ de cultură, unde e de

așteptat un nou avânt vital, nu poate fi transformat într'o sucursală a fabricii „Renner“ din Cluj.

Am dori și de data aceasta, ca în fruntea „Asociației“ să fie ales un om de muncă și de cinste, apărat de pățimașul venin care roade, și așa, solidaritatea sufletului românesc. Un om al cărței și al faptei. Un om care să reprezinte desăvârșita unitate culturală spre care tindem.

El nu s'ar gândi să-și adune clientela politică în jurul despărțămintelor din provincie ale „Asociației“, n'ar face o platformă pentru ambițiile sale din demnitatea pe care ar ocupa-o și n'ar picura în cupa curată a sufletului românesc otrava detestabilă a sectarismului.

Pentru reușita lui vom adăuga și noi cuvântul nostru, — dacă vom avea prilejul. Căci, așa cum se plănuieste alegerea dela Timișoara, cu năvala brutală a egenților electorali, cu toba reclamei bătută în redacția „*Patriei*“, cu scormonirea atâtor animozități, transpuse într'un teren care ar fi putut rămâne virgin, ne temem foarte mult că rezultatul final va fi o slăbire regretabilă a interesului care începuse din nou să prindă putere în jurul „Asociației“.

Discordia care bântuie acum în viața publică, s'ar putea înlătura din viața culturală a Ardealului. Dar, va fi înțeleasă această necesitate organică a propășirii noastre spirituale?

ALEXANDRU HODOȘ

Criza germană

A trecut o jumătate de an, de când prin faptul ocupației Ruhr-ului din partea franco-belgienilor, s'a deschis al doilea capitol al marelui războiu. L'am putea numi, fără a turna amărăciunea unei glume, războiul păcii.

Se adeverește astfel din nou, că s'au înșelat toți cei cari nesocoteau timpul. Optimismul a cântărit prea greu. Popoare mari, cele două mai mari popoare ale Europei continentale, își măsoară și de astădată puterile în încheștarea desnădăjduită a luptei. Intre Franța și Germania se desfășoară azi ceva mai mult decât ultimul act al tragediei de ieri. Privind cu pătrundere, vom înțelege că el, este totdeodată și cel dintâiu al aceleia de mâine. Cum se putea, deci, termina o asemenea luptă mai curând? Sorții s'au aruncat; ce-i drept, balanța înclină astăzi în mod hotărât pe partea aliaților de ieri. De partea lor stă tabla valorilor actuale, și de partea lor stă și dreptatea, astfel cum a constințit-o actul dela Versailles. Cu toate acestea, lupta nu e încă încheiată în folosul lor. Sfârșitul se apropie, căci undelemnul se sfârșește în candela slabă a Germaniei. Au trecut însă șase luni. Și în întunericul care, dincolo de Rhin și dincolo de Ruhr, acoperă zarea lumii germanice, cu greu putem desluși adevărul. Care va fi oare pentru ea ziua de mâine? Fi-va o înviere binefăcătoare după un somn greu, sau dimpotrivă fi-va o dureroasă trezire la o realitate ascunsă de minciuna unei generațiuni mediocre față de greutatea timpului? Iată ceace azi am încerca să rupem din nelămurirea care ne apasă.

* * *

Pentru acei, cari mai târziu vor încerca să întipărească pentru istorie nota caracteristică a acestui războiu al păcii, formula rezistenței pasive va fi cea mai fericită. În forma ei lapidară, această formulă ne evoacă totul. Prin prisma ei, zărim o întreagă națiune de 60 milioane strânsă în jurul singurei realități precise: ura vrăjmașului. O uriașă forță consumată cu dărnicie în folosul unui ideal negativ. Cel mai perfect organism politic și administrativ pus în serviciul unei opere de steril sabotaj. O zilnică și metodică măcinare a nervilor și ener-

giilor poporului, ținut veșnic treaz, ca în tranșea de apărare, cu gândul ațintit la dușmanul din față, în încercarea de fiecare clipă de a-l dăuna, de a-l lovi, de a-l distruge.

Este ceva instinctiv, am putea spune primitiv, în această pornire unanimă de ură. În țara metodei și a organizației, aceasta vedește însă și altceva: o educațiune a națiunii spre o asemea concepțiune a luptei.

Ura e însă oarbă. Cu atât mai mult, când în pornirea ei, de sus în jos, ascunde sub bogăția grandilocventă a marilor cuvinte și a marilor mijloace, un gol și o sărăcie dureroasă de dureri. A răsvrăți o întreagă națiune și a o ridica în jurul unui steag, este, orice s'ar zice, ceva impresionant. Răsvrătirea trebuie însă să aibă un scop realizabil, iar steagul să însemne un simbol de viață, iar nu un negru decor de sinucidere. Care e însă scopul realizabil al Germaniei de azi, și care poate simbolul ei de viață?

* * *

Problema politică cuprinde însăși atitudinea Germaniei în fața păcii dela Versailles, care își găsește în obligațiunea reparațiilor aplicarea celui mai moral principiu al dreptului ginților. A repara puștiurile săvârșite de oștile cari credeau că totul le e îngăduit, este cea mai ușoară ispășire a unui păcat. Germania semnând pacea a acceptat obligațiunea.

Și totuși din ceasul păcii politica Germaniei, a tuturor guvernelor cari s'au perindat la Berlin, a fost pe fața îndreptată împotriva păcii. O adevărată doctrină a născut în universitățile naționale ale Reich-ului, pentru a îndruma atitudinea țării pe calea negativă a obstrucției și a sabotării.

Această doctrină, întărită cu atâtea și atâtea argumente științifice, proprii metodismului german, avea încetul cu încetul să-și facă loc în conștiința lumii civilizate, pe ajutorul căreia lumea toutonică contă mai mult ca oricând.

Din 1919 și până în Ianuarie 1923, o asemenea doctrină și o asemenea politică au înregistrat, firește, destule succese. În nelămurirea și în dezorientarea care apăsa atât de greu continentul, mulți au aplecat urechea spre strigătele desnădăjduite ale Berlinului, care amenința Europa cu o mare prăbușire economică și politică a întregului organizm al „Mittel-Europei“.

Cum să nu se înșele minți și suflete luminate când în rândurile chiar ale aliaților de ieri, un asemenea „defetism al păcii“ găsea sprijinitori, inconștienți sau de rea credință?

O erezie își face totdeauna mai ușor drum de cât o dogmă adevărată. Astfel o credință greșită de solidaritate politică a susținut timp de trei ani de zile, rebeliunea tacită a Germaniei împotriva tratatului. În amenințarea unui faliment economic pe care ea singură îl pregătea și a unei prăbușiri politice atât de depărtată de realitate, Reich-ul a găsit două arme prielnice. Și erezia a biruit, ținând timp îndelungat dreptatea

pe loc. Căci, ce a fost de fapt, odisea acelor reparațiuni, purtate din conferință în conferință, și amputate la fiecare pas, în favoarea râului platnic, dacă nu triumful imoral al unei minciuni politice?

Trebuia însă ca haosul să se destrame. Gestul hotărât al Franței, care, în Ianuarie a trimis oastea generalului Degoutte în Ruhr, a însemnat, fără îndoială, prima rază de lumină, prima încercare fericită a găsirii drumului drept...

* * *

A cerceta atitudinea Germaniei din primul ceas al acestei noi lupte, este a face o dezamăgitoare și dureroasă constatare. Din toată fapta și din toată uriașa ei străduință se desprinde înțelesul lămurit al unui gol imens. Duhul unei desăvârșite neînțelegeri a timpului și a împrejurărilor, a unei nefericite alegeri a mijloacelor brutale și nepotrivite, și a dezorientării unei lumi care nu vede alt orizont decât al cugetării ei strâmte, stăpânește toată viața Germaniei de azi.

E atât de izbitor contrastul între Franța de după Sedan, și între Germania republicii socialiste, încât istoria va avea o ușoară sarcină pentru a lămuri viitorului, superioritatea eternă a rasei latine. În zile și în ceasuri când programele metodic întocmite de un imens mecanism politic, nu se mai pot aplica, se ridică mari individualități, cari să însemne uriașe eforturi ale unei colectivități.

Franța învinsă a căutat mântuirea numai în propriile ei puteri. Valorile națiunii franceze au profesat din primul ceas al înfrângerii marea doctrină dătătoare de viață, a renașterii prin muncă cinstită, prin privirea neînfricoșată a viitorului fără șovăire, și fără iluzii. Și astfel fără a aștepta sentința lumii, fără a înșela pe nimeni, și fără a se înșela singură, Franța a biruit epoca grea a dezastrului, așteptând cu încredere ziua reparațiunii.

Germania, dinpotrivă, a mințit Europa, după cum s'a mințit pe sine însăși. În răzvrătirea ei nimicitoare, ea a pus la contribuție toate forțele masive și redutabile, ale unei națiuni harnice și cumpătate. În loc să încerce o armonizare a intereselor Franței cu nevoile sale, în loc de a căuta mântuirea în ridicarea ei prin repararea cinstită a provinciilor devastate, ea a adăugat la opera de distrugere a războiului, opera negativă a rezistenței pasive în Ruhr.

Câtă deosebire între Gambetta, omul dela 1871, și cancelarul Cuno, simbol al politicii de sinucidere a Germaniei din anul 1923...

* * *

Tot rostul politicii germane stă în convingerea pătrunsă în spiritul tuturor conducătorilor ei că echilibrul Antantei se va rupe mai curând sau mai târziu. Dincolo de Ocean, cât și dincolo de Canalul mănecii lumea lui Stinnes și a lui Cuno întreține o propagandă activă pentru câștigarea simpatiiilor lumii anglo-saxone.

Guvernul dela Berlin scotează sprijinul financiarilor din jurul

lui Lloyd George și a unei serii de capitaliști din New-York. De fapt toată politica Angliei șovăelnică din primul ceas al păcii și unitară numai când era vorba de a lăsa Franța singură în fața Germaniei, a întreținut și a sprijinit în mod hotărîtor poate, rebeliunea germană.

Toată lupta diplomatică care de două luni de zile s'a încins între cabinetele dela Londra, Paris și Bruxelles, are drept cauză acest diferend care desparte Franța de Anglia. Ultimele declarațiuni ale primului ministru englez păreau a însemna izbucnirea unei crize, pe care cu greu ar fi putut-o birui oricâtă bunăvoință din partea guvernului dela Paris.

Franța însă solidară în jurul omului care întrupează drepturile victoriei sale, a rostit la Senlis, în fața mormântului ostetecilor uciși de germani, voința ei nestrămutată de a câștiga și noul război al păcii.

Se pare că din ceasul acela un reviriment s'a petrecut în conștiința Europei, căci la Londra se vorbește mai puțin ridicat de un divorț posibil, la Roma, Mussolini caută din nou formele transacționale, iar la Lipsca chiar, socialiștii germani cer o nouă orientare a politicei Reichului.

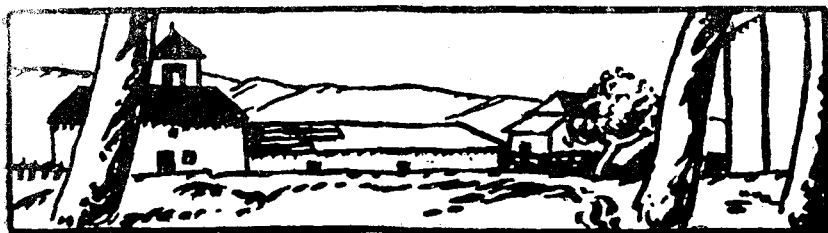
Ceasul hotărârei se apropie. Tabla valorilor reale se va impune până în cele din urmă, pentru a consfinți pravila drepturilor recunoscute de pacea dela Versailles.

Dacă ziua hotărârei nu mai este departe, aceasta nu însemnează însă, că ultimul act al dramei s'a jucat. De pe acum putem întrezări încă mult sbucium omenesc și multă suferință răspândită cu dărnicie de o Germanie care și astăzi e în urmă cu o idee, cu o jumătate de veac, și cu o metodă.

Din sbuciumul acestor zile se va desprinde însă în mod hotărît diferența de nivel care desparte geniul latin de forța masivă și nemaleabilă a lumii germane.

Paris, August 1923.

V. N. P.

Intre doi stăpâni...

— Teroarea dublă exercitată asupra guvernului dela Budapesta —

În adunarea națională din Budapesta se discută cu înverșunare proiectul asupra bugetului provizoriu. Discuția constituie o chestie de încredere față de politica guvernului. În cursul desbaterilor s'au făcut destăinuri senzaționale cari, n'ar fi putut ajunge altfel la cunoștința publicului, nici prin presă și nici prin întruniri, din motivul că în Ungaria „libertăților“ dăinuește și azi cea mai întunecată încătușare a manifestării opiniei libere. S-a constatat astfel că guvernul Bethlen este prizonierul pe deoparte al elementelor extreme din cele două cunoscute formațiuni teroriste, cari au ajutat efectiv la crearea actualelor majorități parlamentare, și pe de altă parte al cercurilor bancare, cari dictează acțiunile guvernului pe terenul economic.

Elementele reacționare din dreapta scontează prețiosul concurs dat de ele în alegeri, sfidând orice încercare de temperare ce ar dori să exercite guvernul asupra lor. S'a lămurit cu desăvârșire că afacerea loviturii cu ecazită, pusă la cale de frații Kovács*) a fost mușumalizată de guvern, fiind complici numeroase persoane, cu importante situații politice. Insuși ministrul de interne Rakovszky este un activ „ébredő“, care dela vicepreședenția „Uniunii naționale maghiare“ (Magyar nemzeti szövetség) a trecut direct pe banca ministerială.

Am putea aminti aci o serie de societăți secrete, ca „Uniunea dublei cruce de sânge“ și „Ordinul sintului Gheorghe“, cari sunt patronate de persoane ocupând înalte posturi diriguitoare (*Nádossy*, prefectul general al poliției de stat, *Marinovich*, *Szörtsey*, etc.) Funcționari ai statului, mai ales judecători, fac parte din aceste societăți și firește că atunci când sunt însărcinați să urmărească crimele săvârșite de elementele abuzive își fac datoria... conform jurământului care-i leagă de organizația secretă din care face parte.

*)Frații Kovács au adunat din contribuție publică zeci de milioane pentru „Societatea culturii istorice maghiare“, societate iredentistă, al cărei președinte a fost archiducele Josef, statutele fiind ei aprobate de ministrul de interne.

Conflictul dintre aceste formațiuni și guvern a izbucnit la Cegléd cu prilejul campaniei electorale din acel cerc. „Ungurii cari se deșteaptă“ au terorizat pe cei trei miniștri cari se aflau acolo cu acest prilej, neîngăduindu-le să vorbească. Héjjas a declarat că lui, nici legea, nici statul, ci numai Dumnezeu îi poruncește. Astfel se dovedește că suveranitatea puterii de stat e o umbră și respectul autorităților e neexistent, deși noul ministru al justiției cu un temperament similar lui Hegedüs propovăduiește întronarea ordinii de drept.

Tot la Cegléd s'a dat alt atac contra guvernului și întregului sistem financiar, prin acușările ridicate de deputatul Ulain Ferencz, care a afirmat că atât membrii adunării naționale, cât și înalții funcționari sunt cumpărați de instituțiunile financiare, de bănci, cari au împărțit nenumărate acțiuni gratuite sau pe costul de emisiune. Opinia publică a fost alarmată și de alte acușări grave, cari dacă se vor dovedi adevărate sunt făcute să arate degradarea morală a societății ungurești și corupția care întrece orice limită închipuită. De altcum este secret public că funcționarii, a căror situație materială a întârziat să se rezolve, de mult numai sunt inaccesibili mitei. Dela acordarea permiselor de export până la concesiile de cinematografe toate au prețul fix, calculat regulat de samsari.

Acușările deputatului Ulain au atras atenția cercurilor cari îndrumă opinia publică, asupra manevrei marelui capital acumulat la bănci. Acestora li se dă subț titlu de împrumut mai mult de jumătate din moneda Institutului de emisiune, exclusiv pentru scopuri de speculă. Sumele împrumutate însă sunt remise cu întârziere mare în bancnote depreciate, și astfel se realizează profituri fantastice. Ofensiva extremei drepte a determinat guvernul să reformeze instituția centralei devizelor, să revizuiască politica urmată până acum de deflațiune și să introducă credite, mai ales pentru intensificarea producției. Acestea însă sunt numai un „pium desiderium“. Capitalismul a cointerestat toate elementele de influință și membrii guvernului joacă la bursă prin mijlocirea băncilor, ca și cei mai inferiori diurniști.

Intre doi stăpâni, guvernul maghiar stă cu brațele încruciate.

M. RUCĂREANU

Cronica politică

Combi-nații de vacanță

Reportajul politic al gazetelor din Capitală, amenințat de insolație, s'a refugiat în umbra imaginației și se distrează în jocuri nevinovate. Inepuizabilul spirit de observație al marelui nostru Caragiale ne-a lăsat moștenire și secretul profesional al acestui tip caracteristic de gazetar, ale cărui senzaționale articole informative se urzesc în grădina Cișmigiuului, pe marginea lacului, într'un decor liniștit și pitoresc sub ocrotirea unui tei aromitor. Excelentul Caracudi a făcut școală. . . Imitatorii săi dela București cari și-au șters de curând pistruiile cu benzină adoptând neaoșe nume românești s'au înmulțit considerabil și s'au perfecționat de minune. Nu știm dacă se duc tot în Cișmigiu, pe banca unde stătea acum douăzeci de ani Caracudi, sau dacă obișnuiesc să rătăcescă spre alte locuri discrete, de pilda spre calea Văcărești. Fiecare își caută inspirația pe unde poate. Dar, așa cum se prezintă rubrica informațiilor politice, ea a început să ia aspecte anuzante de roman foileton. Fantazia jargonului special al discuțiilor de ceainărie e pusă la contribuție pe toate coloanele, și taraba e salvată din acalmia „sezonului mort“ pe care îl reprezintă lunga vacanță.

Numai așa se explică stăruința cu care s'a vorbit o săptămână întreagă despre o fuziune proiectată între partidul poporului și gruparea dlui Alexandru Marghiloman. Pornind dela o nedorită consultație politică a dlui Teodor Mihali (căldurile se vede, au și asupra domniei-sale efecte dezastruoase) inteligențele iscoade din presa bucureșteană au aranjat misterioase întâlniri între dnii general Averescu și Marghiloman, au publicat minuțioase dări de seamă despre mer-sul tratativelor, au făcut destăinuiri asupra pactului încheiat în nu știm ce castel dela Bran, al dlui I. G. Stoian. Zadarnic a arătat „Indreptarea“ că dl general Averescu, fiind bolnav, nici nu se mișcase din Turnu-Severin, zadarnic a protestat și dl I. G. Stoian, lepădându-se de orice contact cu șeful partidului conservator-progresist, toate desminșirile au fost inutile. Povestea a continuat să-și depene firul, până ce a căzut oboșită de atâta umblet.

Atunci s'a născocit alta. Cu zămisirea nouilor combinații s'au însărcinat redactorii dela „Lupta“ și ne-am pomenit cu lungi și anoste poeme politice în proză, tratând despre „unica salvare a regimului actual“: colaborarea cu partidul național. Dl Ion Brătianu încearcă, adică, o „combinație“ care să prelungească zilele guvernului liberal și „combinația“ aceasta deinde acum numai de partidul național. Oferte categorice s'au făcut telegrafic dlui Iuliu Maniu, comitetul de o sută va fi convocat în curând la Cluj, și împărțeala portofoliilor ministeriale va urma imediat, în familie. Nu știm ce zice la toate acestea dl Iuliu Maniu, în retragerea sa rustică dela Bădăcini; încrezător în veracitatea celor scrise în gazeta sa dela București, poate că nădăjduiește mereu și așteaptă să sosească mijlocitorii. Dl Ion Brătianu trebuie să facă însă mare haz, la Karlsbad, dacă cumva are obiceiul, acolo, să-și completeze cura cu reportagiile dlui Albert Honigman.

Programul aiurerilor de vacanță a fost complectat cu „retragerea“ din partidul poporului a dlui C. Argetoianu (pe care confracții dela „Viitorul“ l'au și trecut în partidul național) și cu „fuga“ în străinătate a dlui Octavian Goga (care a dispărut misterios, și nu se mai știe unde se găsește). E de prisos să arătăm copilărescul spirit de invențiune care stă la baza tuturor acestor hazlii destăinuri. D. C. Argetoianu a rămas, se înțelege, tot în partidul poporului, iar dl Octavian Goga a plecat să-și vadă de sănătate, cu pașaport în regulă, fără nicio legătură cu stupidele complicații pe cari, ca să nu rămână prejos, le gângăvește și „Patria“ părintelui Agărbiceanu. (Deși la Cluj e mult, mult mai răcoare decât în Capitală).

Nu desmințim prin urmare nimic. Cetim, și ne amuzăm. Ca la cinematograful Ba nu. Ca la teatrul „Cărăbuș“. Sunt cupletele politice ale sezonului de vară.

ION BALINT

GAZETA RIMATA

Retragerea la Bădăcini

*D. Iuliu Maniu a plecat în
sânul familiei, la Bădăcini.*

Ziarele

*Răpus de lungă lui activitate
Ghiulucă s'a mutat la Bădăcini;
Acolo, dânsul, în intimitate,
Departă de dușmanii lui haini,
Nu mai susține nici-o pertractare
Și nu mai face nici-un expozeu;
In câmpenească, sfântă desfătare,
La zece kilometri de Șimleu,
Se repauzează șeful, la răcoare;
Ca un pompier pe straturi se răsbună,
Agită peste flori o stropitoare, —
Și nu primește „Patria“ de-o lună!...*

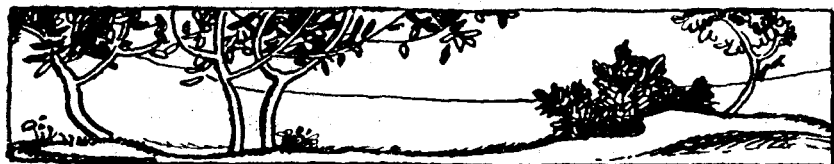
*O austeră pace familiară
Il înconjoară, că pe-un patriarh,
Și 'n atmosfera demnă dela țară
Se simte, printre rude, un monarh...
O rândunică bate din aripă,
Un vânt ușor adie prin copac,
Iar unchiul Coroianu în hamac
Stă tolănit, și trage lung din pipă.*

Aşa cum odihneşte subt o cracă,
In pipa lui începe-un gând să ardă:
Ce-ar fi putut Ungaria să facă, —
Ca cel puţin Sălajul să nu-l piardă?...

Se lasă calmă seara peste vale
Şi'n liniştea aprinsului amurg
Se'ntorc acasă 'ncet, păşind agale,
O bivoliţă neagră şi-un cal murg.
La umbră, tolănit într'o căruţă,
Ferit de vânt, de muşte şi de praş,
La cartea lui, sfiosul Căsiuţă,
In gând, adaugă inc'un paragraf...
Se'ntorc, tăcuţi, ţăranii dela sapă,
Şi glasurile lor sunt tot mai rare.
Boilă vine, vitele ş-adapă; —
El şi aici, e la... Alimentare!...

Imbrăţişând cu ochii toată zarea
Visează la fereastra lui, Maniu,
Şi contemplează singur depărtarea,
Câmpia largă, cerul rubiniu
Ce tremură în mii şi mii de unde,
Iar fantazia lui înfiripează
Tot jelul de minuni, departe, unde
Pamântul şi cu cerul... fuzionează.
Şi valul poeziei cum îl duce
El se şi vede dictator prudent,
Şi 'n „Mercedesul“ său, din nou, conduce
Spre Cluj, întreg Consiliul dirigent...

MICUL ZACHI

INSEMNĂRI

Mișcarea fascistă la noi. — Ziarele „independente“ dela București s'au alarmat foarte tare și au denunțat opiniei publice o teribilă primejdie. Se zice anume, că undeva în umbră se pune la cale și în România o mișcare fascistă.

E ușor de înțeles deci, pînă truce trafricanții de hârtie prost tipărită dela „Adevărul“ și dela „Lupta“ s'au repezit să omoare în fașe amenințătorul prunc. D. Albert Honigman s'a și văzut pe piața Teatrului din București, împodobit cu urechi de măgar, iar d. Iacob Rozenhal a și simțit pe zătley neplăcuta senzație rîncedă a untului de rechină. După cum se știe, cam acestea sunt actele de agresiune pe cari le obișnuiau legionarii dlui Benito Mussolini, și confrății noștri se tem grozav de represalii. Ei, cari sunt cei mai infierbântați (și cei mai dezinteresați) apărători ai democrației, ei cari au compătimit cu atentatorii dela Senat fiindcă aceștia puseseră, ci-că, bomba lor în numele unei convingeri, ei cari s'au bucurat atât de „Liga drepturilor omului“ subț cuvânt că aceasta are un scop umanitarist, — sunt aceiaș inversunați adversari ai libertăților cetățenești, ori de câte ori e vorba de altceva decăt de ponegrirea și de subminarea țării.

Potrivit acestor sentimente, „Lupta“ și „Adevărul“ jubilează că congresul studenților a fost oprit și spumegă de

furie, la gândul că s'ar putea să prindă rădăcini și la noi o mișcare pentru apărarea *ideei naționale*, atât de batjocorită în anumite locuri, unde se vorbește românește abia de o generație...

Să fie siguri însă, și d. Iacob Rozenhal și d. Albert Honigman că de ceace li-e frică, n'au să scape.

D. Scotus Viator în România. — Ne sosește, prin ziarul *Prager Presse* un ecou al călătorie pe care d. Scotus Viator a făcut-o în Ardeal, acum câteva luni. Constatările date publicității de distinsul scriitor politic englez nu sunt măgulitoare pentru noi, deși o atitudine de ostilitate nu se desprinde din rândurile sale.

D. Scotus Viator, răspunzând unor prieteni slovaci nemulțumiți cu politica prea centralizatoare a guvernului din Praga, apără totuș cu multă căldură această politică, mulfumită căreia în Cehoslovacia s'a restabilit aproape în întregime o viață economică normală. Și pentruca să potolească și mai mult îngrijorările slovacilor, d. Scotus Viator stabilește o comparație între Cehoslovacia și România, unde lucrurile stau, după părerea sa, mult mai rău. Comparația ne este defavorabilă. Credem însă, că prietenul nostru din Anglia greșește atunci când atribuie incetivneala cu care se consolidează țara noastră „corupției și anarhiei care s'a instăpănit în viața politică“. Aci, se

văd prea bine urechile ciceronilor cari l'au găzduit în Ardeal. Articolele din „Patria“, credem noi, nu sunt făcute să documenteze pe nimeni asupra adevăratei situații din România...

Nu putem decât să regretăm cursa interesată, întinsă obiectivității dlui Scotus Viator, pe care însă, în niciun caz, nu-l putem numi „un nou dușman“ al nostru, cum se grăbește să-l califice „Infrățirea“.

E un amic rău informat, și atâta tot.

Adevărul istoric. D. dr. Lupu a făcut de curând o călătorie de propagandă politică în Banat, și cu acest prilej fruntașul țărănist a cules mai multe „impresii“, pe cari le-a tipărit în ziarul „Aurora“. Unele din constatările făcute de d. dr. Lupu, cu deosebire în comuna Chelmac, au avut darul să supere pe d. Șt. C. Popp, vice președintele partidului național, și imediat a avut loc un dulce schimb de atenții, ca între doi foști tovarăși de luptă.

Mărturisim că, la început, polemica nu ni se părea interesantă. Invinuirea ridicată de d. dr. N. Lupu, că d. Șt. C. Popp n'a dat țărănilor nici o palmă de pământ din moșia sa de 350 de iugăre, o mai auzisem și din altă parte ca și apărarea dlui Șt. C. Popp, cu sfărătoarele fraze goale despre jertfele făcute în serviciul cauzei naționale. Iată însă, că fostul locțiitor de președinte de Consiliu găsește cu cale să facă și alte destăinuri asupra trecutului, amintind de toate mizeriile, pe cari d. dr. N. Lupu le-a făcut, ca ministru de interne, guvernului de trei luni al dlui Alexandru Vaida. D. Șt. C. Popp pomenește despre „săgeți veninoase“, despre „nopți jertfite“, despre „neplăcerile“ îndurate și despre o misterioasă „scrisoare“ care ar putea să constituie un teribil document, dacă n'ar fi fost distrusă la dorința dlui N. Iorga.

Apucată pe această pantă, discuția ar putea să fie urmărită. Deșigur, are de spus și d. dr. N. Lupu multe despre „neplăcerile“ sale, despre „nopțile jertfite“, despre „săgețile veninoase“, și chiar despre o scrisoare, tot așa de „poznășă“, ni se pare că era a dlui Al. Vaida, care n'a fost distrusă, ba a fost chiar publicată. După cât ne aducem aminte, ea nu era deloc măgulitoare pentru d. dr. N. Lupu.

Tot folosește la ceva, prin urmare, cearta între foștii amici. Câștigă adevărul istoric!

Fuga dlui Octavian Goga. N'am avut niciodată o părere excelentă despre inteligența contraților noștri de la „Patria“. Și nu ne-am ferit niciodată să spunem lucrurilor pe numele lor. De data aceasta, stăm însă și noi uimiți. Deșteptii adversari s'au întrecut pe ei înșiși. Oficiosul partidului național grăbește într'un spațiu de un decimetru pătrat, atâtea ineptii, câte ar ajunge să împănaze opt pagini de gazetă. nu două...

Nerozia culminează în următoarele rânduri, pe care le reproducem ca o nouă mostră despre darurile stilistice cu cari suntem injurați:

— „În urma demisiei (?) dlui Argetoianu, dl. general Averescu a anunțat că va convoca rămășița din comitetul executiv, pentru a primi demisia. Dl. Goga aflând că este convocat la București, unde știa că avea să dea ochi cu... generalul, iar pe de altă parte văzând că planul dlui Argetoianu a sfârșit cu o înfrângere rușinoasă, a fugit dela Ciucea chiar în ziua când trebuia să meargă la București“.

Adevărul este că d. C. Argetoianu n'a demisionat din partidul poporului, d. general Averescu n'a convocat niciun comitet executiv, iar d. Octavian Goga a plecat liniștit și fără nicio grabă specială la Karlsbad, unde probabil se distrează minunat, cetind ve-

știle despre „fuga“ sa peste granițe.

Se spunea odată că, prostia omenescă n'are hotare. „*Patria*“ s'a însărcinat să ne arate că ea le poate trece și pe acestea.

Ecouri dela Rășinari. — Un prieten al revistei „*Țara Noastră*“ ne trimite, cu titlul de document, o fotografie luată la serbările dela Rășinari, unde se poate zări, în primul plan, figura caracteristică a dlui Leonard Paukerow, venit să aducă la mormântul lui Andrei Șaguna, prinosul gazetăriei lui Gheorghe Barițiu. Și, pentru că fotografia aceasta se referă din nou la cele petrecute cu acel prilej, ne reamintim penibila scenă în care respingătorul comis-voiajor al dlui Emil D. Fagure se proțăpise, obrăncnic și grosolan, în fața bătrânului arhimandrit Mustea dela Caransebeș, acoperindu-l cu toată importanța sa rău mirositoare. Arhimandritul a protestat, blând și calm, împotriva lipsei de respect a Paukerowului, care a fost pus la locul lui numai prin drastica intervenție a câtorva asistenți indignați.

O simplă reminiscență dela o serbare creștinească, și atâta tot.

D. Neugeboren e nemulțumit. Tot gazeta dlui Iacob Rozenhal a dat ospitalitate și dlui Neugeboren dela Brașov. Fostul deputat guvernamental din Camera maghiară a apărut în „*Adevărul*“, cu interview și fotografie, ca să spună că e de nemulțumit cu stăpânirea românească. Nu vom discuta aci cât sunt de îndreptățite obiecțiunile dlui Neugeboren, dar vom reaminti că acest domn, al cărui trecut e semănat numai cu acte de dușmănie violentă și cu gesturi insultătoare la adresa neamului românesc, e cel mai

puțin chemat să ridice critici împotriva tratamentului de care se bucură astăzi minoritatea săsească din Ardeal.

D. Neugeboren ar trebui să înțeleagă singur că ieșirile sale nu pot decât să împiedice o înțelegere prietenească și prin urmare, nu face decât rău conaționalilor săi.

Șantajul „Adevărului“. — Incolțit de toate părțile de usturătoarele noastre puneri la punct, patronii „*Adevărului*“ nu se mai pricep cum să-și potolească necazul. Ultimul șantaj pe care îl încearcă „*Adevărul*“ este o reeditare, cu reticențe și insinuări, a așa zisei afaceri cu hârtia dlui Varjassy. Bineînțeles, „*Adevărul*“ nu afirmă nimic, dar lasă să se înțeleagă, face aluzii, pune întrebări... D. Iacob Rozenhal e abil. Vom preciza noi, că d. Octavian Goga, care n'are nici un amestec în această „afacere“, a dat toate lămuririle la Parchetul din București, cerând să se pedepsească cei vinovați. A cui e vina, dacă aceștia, — presupunând că există, — n'au fost dați în judecată? În orice caz, indivizii dela „*Adevărul*“, în loc să publice infamii... voalate, la adresa directorului „*Țărei Noastre*“, mai bine s'ar pune să scormonească dosare, să strângă probe, să producă dovezi, răsbumându-se odată și bine pentru toate picioarele pe cari le primesc de aici. Așa, numai cu mârâituri, nu fac nimic...

Revista revistelor. A apărut: *Cosinzana*, numărul 14 din 25 Iulie, cu proză și versuri de Gheorghe Mileanu, Cost. Buzduganu, Elena Ionescu Fulger, G. Tutoveanu, G. Ponetti, Iustin Iliescu, Gr. Văja și alții, plus o bogată cronică la rubrica „*Flori de o zi*“ și numeroase ilustrații. Exemplarul 8 lei.